

Rechtbank van Koophandel Antwerpen 3 mei 2000

Doorwerking artikel 5.1 EEX-verdrag in intern bevoegdheidsrecht

Voorzitter : de Heer S. ROLAND

Rechters in handelszaken: de Heer P. BLONDE en de HEER L. HENS

Advocaten : MRS. C. ROOX (loco GYBELS), K. WILLEKENS

12^e kamer

REML, vennootschap naar het recht van het Verenigd Koninkrijk, met
maatschappelijke zetel te Londen (...), Verenigd Koninkrijk, (...)

EISERES OP VERZET

TEGEN:

N.V. AS, (...), met maatschappelijke zetel te Antwerpen, (...)

VERWEERSTER OP VERZET

Onderwerp van het geschil.

De feiten kunnen als volgt worden samengevat:

- a) In 1996 heeft AS NV een overeenkomst tot verhuur van een “*Business Center*” gesloten met STEP NV, (...), Brussel (zie *Principle Agreement for the Lease of a Business Center* d.d. 24.01.1996, *Lease Contract* d.d. 14.03.1996 en bijvoegsels). Volgens die overeenkomst mocht de laatstgenoemde in het door haar gehuurde deel van een gebouw gelegen aan het A-plein te Antwerpen een “*Business Center*” onder de naam REML exploiteren en diende ze een garantie van REML Management Ltd., (...), Londen, ad 5.397.750 BEF te verlenen.
- b) REML Management Ltd. heeft zich dan t.a.v. AS NV onherroepelijk en onvoorwaardelijk verbonden tot betaling van maximum 5.397.750 BEF (zie haar niet gedagtekende afroepgarantie; kenmerk: M 77/96.05).
- c) Bij brieven d.d. 04.05.1999 en 05.08.1999 heeft de advocaat van AS NV REML Management Ltd. verzocht bovenvermeld bedrag te betalen. Volgens het laatstgenoemde schrijven bedroeg de schuld van STEP NV meer dan 17.000.000 BEF, in hoofdsom, rente en kosten.

Bij dagvaarding d.d. 06.09.1999 heeft AS NV een eis tot betaling van 5.397.750 BEF (plus “*de gerechtelijke intrest vanaf 04.05.1999*”) ingesteld tegen REML Management Ltd.

Bij vonnis d.d. 22.09.1999 is REML Management NV bij verstek veroordeeld tot betaling van dat bedrag, vermeerderd met “*de gerechtelijke intresten vanaf 06.09. 1999 op de hoofdsom*”. In het vonnis wordt abusievelijk gezegd dat de eis op niet betaalde facturen steunt: de vordering is gebaseerd op de door gedaagde afgegeven onafhankelijke garantie.

Op 19.11.1999 is REML Management Ltd. in verzet gekomen tegen het genoemde vonnis.

Bij conclusie verzoekt AS NV de Rechtbank, het vonnis te hand haven

Beoordeling van het geschil.

Eiseres in verzet stelt:

- a) dat de oorspronkelijke eis niet toelaatbaar is (art. 17 Ger. W.) en de dagvaarding d.d. 06.09.1999 nietig moet worden verklaard (artt. 43, 702 en 861 Ger. W.) aangezien in de bijlage bij het Belgische Staatsblad d.d. 03.09.1999 bekend was gemaakt dat het Belgische filiaal van REML Management Ltd., waar de betekening geschied is, bij een beslissing d.d. 23.04.1999 van de raad van bestuur gesloten was,

- b) dat de Belgische gerechten niet bevoegd zijn om kennis te nemen van dit geschil (artt. 2 en 5.1 EEX),
- c) dat de zaak, in de veronderstelling dat de Belgische gerechten rechtsmacht hebben, moet worden verwezen naar de Rechtbank van Koophandel te Brussel (art. 5.1 EEX),
- d) dat de vordering ongegrond is.

Art. 5 EEX bepaalt:

“De verweerder die woonplaats heeft op het grondgebied van een verdragsluitende Staat, kan in een andere verdragsluitende Staat voor de navolgende gerechten worden opgeroepen;

1. *ten aanzien van verbintenissen uit overeenkomst: voor het gerecht van de plaats waar de verbintenis die aan de eis ten grondslag ligt, is uitgevoerd of moet worden uitgevoerd; (...)*“

De eis steunt op de door REML Management Ltd. afgegeven, onafhankelijke garantie (afroepgarantie; *“garantie à première demande”*). De verbintenis die aan de onderhavige vordering ten grondslag ligt, is dus de betalingsverbintenis die REML Management Ltd. ta.v. AS NV heeft aangegaan. Er hoeft m.a.w. geen acht te worden geslagen op de (huur)overeenkomst die AS NV met STEP NV gesloten heeft.

De in art. 5.1 EEX bedoelde *locus executionis* moet worden bepaald overeenkomstig het recht dat volgens de collisioneregels van de aangezochte rechter de litigieuze verbintenis beheerst (zie H.v.J. E.G., 06.10.1976, Tessili v. Dunlop, 12/17, Jur., 1976, p. 14, BRH, 1977, p.303).

Volgens opposante moet, krachtens art. 4 leden 1, 2 en 5 EVO, Belgisch recht worden toegepast. Geopposeerde deelt die mening (zie haar conclusie van antwoord, p. 3: *“Volgens alle mogelijke hypotheses is het Belgische recht van toepassing, zoals eiseres op verzet toegeeft.”*).

De vraag of de afroepgarantie beheerst wordt door het Belgische recht dan wel door het Engelse recht, is eigenlijk zonder belang. Volgens de garantie moeten de gelden namelijk worden overgemaakt op een rekening bij Anhyp, (...), 1000 Brussel. De plaats van uitvoering van de betalingsverbintenis wordt m.a.w. in de garantie bepaald (zie H.v. J., 17.01.1980, Zelger v. Salinitri, 56/79, Jur., 1980, p. 89; J. ERAUW, Niet uitsluitende bevoegdheidsgronden, in “H. Van Houtte en M. Pertegas Sender [uitgevers], Europese IPR-verdragen, Acco, Leuven 1997, p. 88, nr. 3.38: *“Zo’n partijafpraak heeft dus bevoegdheidsaanwijzend effect Maar het is geen bevoegdheidsovereenkomst of een zogenoemde ‘progogatieclausule’. De vormvereisten van artikel 17 EEX-EVEX zijn op zo’n clausule van plaatsbepaling niet van toepassing*).

In tegenstelling tot wat eiseres in verzet beweert, gaat het te dezen dus niet om een haalschuld. Volgens 1247 al. 1 B.W. moet de betaling worden gedaan op “*de plaats die door de overeenkomst is aangewezen*”.

Opmerking: art. 1247 al. 2 bepaalt dat de betaling moet geschieden “*ter woonplaats van de schuldenaar*” als de plaats van betaling niet in de overeenkomst wordt aangewezen of als het niet om een zekere en bepaalde zaak gaat; volgens art. 1135 B.W. verbinden overeenkomsten echter niet alleen tot wat de contractanten uitdrukkelijk hebben bepaald, maar ook tot “*alle gevolgen die door de billijkheid, het gebruik of de wet aan de verbintenis, volgens de aard ervan, worden toegekend*”; bij ontstentenis van een overeenkomst tot aanwijzing van de plaats van betaling, moet dus rekening worden gehouden met de moderne betaalmiddelen (zie H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, boek II, 3de uitgave, Ets. Emile Bruylant, Brussel, 1967, nr. 472, pp. 476/478; op p. 476 verwijst die auteur naar art. 1135 B.W.; op p. 478 legt hij uit dat betaalmiddelen als de cheque en de overschrijving dermate ingeburgerd zijn dat ze als gebruiken moeten worden beschouwd: “*Mais pratiquement, ces instruments de paiement sont à ce point entrés dans les usages que débiteurs et créanciers les acceptent implicitement, l’usage et les moeurs préparant ainsi l’évolution du droit. Il va de soi que, réserve faite de certains principes que nous préciserons plus loin, il serait puéril de ne pas admettre ces usages qui tendent, de plus en plus, à modifier les principes de l’article 1247 du Code civil.*”).

Aan de orde is dan de vraag welk Belgisch gerecht bevoegd is.

Met de stelling van opposante dat het antwoord te vinden is in art. 5.1 EEX, kan de Rechtbank zich verenigen. Die verdragsbepaling spreekt inderdaad van “*het gerecht van de plaats waar de verbintenis die aan de eis ten grondslag ligt, is uitgevoerd of moet worden uitgevoerd*” (“*le tribunal du lieu où l’obligation qui sert de base à la demande, a été ou doit être exécutée*”). Er staat niet: “de gerechten van de Verdragssluitende Staat waar de verbintenis die aan de eis ten grondslag ligt, is uitgevoerd of moet worden uitgevoerd”. In het executieverdrag wordt een onderscheid gemaakt tussen “het gerecht” en “de gerechten” (zie by. art. 8 EEX: “*De verzekerde met woonplaats op het grondgebied van een Verdragssluitende Staat kan worden opgeroepen: (1) voor de gerechten van de Staat waar hij zijn woonplaats heeft, (2) in een andere Verdragssluitende Staat, voor het gerecht van de woonplaats van de verzekeringsnemer, of (3) indien het een medeverzekeraar betreft, voor het gerecht van een Verdragssluitende Staat waar de vordering tegen de eerste verzekeraar is ingesteld.*”). Te dezen kan art. 624 B.W. dus niet worden toegepast (zie J. ERAUW, Niet uitsluitende bevoegdheidsgronden, in “H. Van Houtte en M. Pertegas Sender [uitgevers], Europese IPR-verdragen, Acco, Leuven 1997, pp. 72 en 73, nr. 3.3: *Alhoewel artikels 5 en 6 over de internationale rechtsmacht handelen en zij als dusdanig minstens aan de Lid-Staten opleggen om rechtsmacht te aanvaarden, gaan zij verder: in de specifieke criteria leggen de artikels territoriale competentie op bij de ‘plaatselijke’ rechtbanken van respectievelijk de plaats van uitvoering van een*

verbintenis, van verblijf, van de rechtshandeling of vestiging. In de Duitse versie van het verdrag wordt de bevoegdheid tot op het 'Bezirk' bepaald. Er is dus in die gevallen van doornormering geen bepaling van nationaal recht vereist om direct toepasbaar een intern bevoegde overheidsrechter te vinden. Sterker nog: mocht het nationaal procesrecht zo'n territoriaal bevoegde rechter anders of conditioneel aanwijzen, dan primeert de verdragstekst").

Volgens de garantie moet de betaling in Brussel geschieden. Dat de statutaire zetel van Axa Bank Belgium NV (voorheen Anhyp NV) gevestigd is in Antwerpen, doet niets ter zake.

De zaak wordt verwezen naar de Rechtbank van Koophandel te Brussel, zoals subsidiair door beide gedingpartijen gevorderd (zie o.m. het *petitum* van de conclusies van verweerster in verzet).

De Rechtbank van Koophandel te Antwerpen is niet bevoegd om kennis te nemen van dit geschil en kan dan ook geen uitspraak doen over de andere excepties (niet-toelaatbaarheid van de eis en nietigheid van de dagvaarding).

Beslissing.

De Rechtbank,

(...)

verklaart het verzet toelaatbaar,

verklaart zich onbevoegd om kennis te nemen van dit geschil,

trekt het vonnis d.d. 22.09.1999 dan ook in,

verwijst de zaak naar de Rechtbank van Koophandel te Brussel.

